

כאיל תערוג גליון 16 בא תשע"ד

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא, ממרן רבן של ישראל רבנו
בעל האילת השחר שליט"א, מספריו הק' ומכתבי תלמידים

מתורת הפרשה

עד מתי מיאנת ליענות מפני. (בא י, ג)

ופרש"י כתרגומו עד מתי הוא לא נכנע. ואמר רבנו שליט"א שמכאן רואים עד כמה מגונה היא מידת הגאווה, בבחינת אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת, שהרי אין כאן תביעה על שהרג ושיעבד כל כך הרבה מישראל, אלא על הגאווה שמתגאה כנגד ה'. והוסיף רבנו שתביעה וצעקה זו מכוונים כלפי כל אדם – עד מתי מיאנת, מתי כבר תפסיק עם הגאווה... (קו' יצחק ירנן רשימות רבי יצחק לוויןשטיין זצ"ל עמ' 211)

עוד נגע אחד אביא על מצרים. (בא יא, א)

ופרש"י שזה נאמר לו בבית פרעה, וברמב"ן מוסיף שקפצה עליו שכניה. ואמר רבנו שמכאן רואים עד כמה חביבין צדיקים לפני הקב"ה, שאע"פ שהקב"ה מואס במקום ע"ז שא"א לתת שם נבואה, וכ"ש פרעה שהחזיק עצמו לע"ז, אבל בעבור משה שאמר 'כן יהיה כדברך', שלא יוסיף לראות פניו, כדי שלא יגידו שמשא בדאי, אע"פ שהיה יכול לומר שהוא מוכרח לבוא מפני שקיבל נבואה, מ"מ כדי לקיים דבריו של צדיק הקב"ה מוכן כביכול להוריד שכניה במקום שמאוס עליו. ולדרגה עצומה שכזאת, שהקב"ה כביכול יתבזה עבורו יכול כל ילוד אשה לזכות, ואף שאין אדם יכול להגיע למדרגתו של משה רבנו אבל הרי כל אחד לפי מדרגתו צריך לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי. (קו' יצחק ירנן רשימות רבי יצחק לוויןשטיין זצ"ל עמ' 212)

לא יאכל חמץ. (בא יג, ג)

איתא בירושלמי פסחים פ"ב ה"א, איידא אמר לא יאכל חמץ היום אפי' לכלבים, הרי"ז בא לאסרו בהנאה ואפי' קיימין אם לכלבו הני איסור הגייה, אלא כי קיימין אפי' לכלב אחרים, זאת אומרת שאסור להאכילן לבהמת הפקר ע"ש. וצ"ע דע"י בב"י דאם יש לו חמץ שאסור בהנאה יכול להבליע במכירה לגוי עם דברים המותרים ובלבד שלא יוסיף לו על דמי המקח כנגד שווי של החמץ, וצ"ע למה יהיה מותר להאכיל לגוי חמץ יותר מלהאכיל לכלב וכשם דאסור להאכיל לכלב יהיה אסור מה שמאכיל להגוי. ורבנו שליט"א השיב בזה דכשמאכיל לכלב הרי משתמש עם חמץ שלו כדי להאכיל להכלב ואף דאין זה כלב שלו מקרי משתמש עם חמצו, אבל כשנתן לגוי והגוי אכלו הרי הגוי משתמש עם החמץ לאכלו וזה לא מוטל על הישראל שהגוי לא יאכל חמץ שהוא שלו ומ"מ עצם הניתנה דרך הבלעה לא מקרי שימוש ע"י הישראל. (פרורים משולחן גבוה ח"ה ש' ל"א)

ענין בפרשה – הגאולה העתידה

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. (מיכה ז, טו)

ידעת הקץ

אמר רבנו: הנה מחז"ל משמע שהשבטים לא ידעו את הקץ. ובמד"ר (צ"ח ב) איתא ב' בני אדם נתגלה להם הקץ וחזר ונתכסה מהם, ואלו הם יעקב ודניאל וכו'. אמנם האבודרהם (בתפילת שחרית בפירוש ובא לציון גואל) כותב, ושמעתי בשם הרא"ש שאמר כי קבלה בידו של תרגום פסוק ימלך ה' לעולם וגו' יצאה בת קול ואמרה ליונתן ב"ע מי הוא זה שמגלה סתרי לבני אדם שיש בו קץ משיח, ומשמע שידע את הקץ וע"י מגילה ג, א יצתה בת קול ואמרה לו דייך מ"ט משום דאית ב"י קץ משיח, ובכתובות קי"א א' איתא דאחד מהשבועות הקב"ה השביע את בני"י שלא יגלו את הקץ ופרש"י נביאים שביניהם.

וכן הגר"א בספד"צ מרמז על הקץ, ובספר תולדות הצדיק ר' זונדל מסופר פעם אחת כשאמרו עליו שהוא יודע את הקץ המרומז בביאור הגר"א שעל ספרא דצנעותא והפצירו בו שיגלה, אמר אמנם כן בהיותי פעם אחת אצל הגאון ר' אברהם בן הגר"א ודברנו הרבה על אודות ביאור הגר"א שעל ספד"צ, ראיתי בחלומי איש זקן עובר עלי בפנים של תרעומת, ולמחרתו חקרתי על תארו של הגר"א ותארוהו לי דומה ממש לדמות שראיתי בחלומי, ומזה הבנתי שאין אני ראוי גם לעיין בענין זה והנה הטעם שלא לגלות את הקץ לכל אדם, י"ל שזה בכדי שלא יתיאשו, דיש חיוב לצפות בכל עת לביאת המשיח, ואותם שידעו את זמן הקץ, קיימו צפית לישועה בזה שהאמינו בכל רגע שיבא באותו העת. (אילת השחר בראשית עמ' ת"ב)

שמחת הגאולה של החפץ חיים

שח רבנו שליט"א, סיפר לי הרב מפוניבז' זצ"ל שה"י אצל החפץ חיים לפני נסיעתו בפעם הראשונה בשביל ישיבתו למדינת הים ג' ימים מהשכם בבוקר עד חצות הלילה משש בבוקר עד 12 בלילה, וכל הזמן הוא דיבר רק עמו, וכל דבריו היו או על צרות כלל ישראל או בענין הגאולה העתידה וכאשר ה"י מדבר מצרות הכלל ה"י בוכה בדמעות ממש טפין גסין של דמעות, וביטא אז טרערן וויא באבעס, וכשה"י מדבר מהגאולה צהלו פניו מרוב שמחה, ואנחנו מדברים כמעט כל יום מהגאולה אבל בלי שום רושם וכן מהצרות ר"ל, אבל אצלו מה שדיבר הוא ה"י אז חי ומרגיש ממש. (ימלא פי תהלתך ח"א עמ' קפ"ד) [א"ה, ושמענו ממקורות נאמנים שהרב מפוניבז' זצ"ל מסר לרבנו דברים נסתרים מהשיחה המופלאה של החפץ חיים, וכמוס הוא אצלו].

מלחמת גוג ומגוג

בתרגום בשה"ש פ"ח פסו' ד') איתא (מתורגם ללשה"ק) אמר מלך המשיח משביע אני עליכם עמי בית ישראל מה זה אתם מתגרים בעמי הארץ לצאת מן הגלות ומה זה אתם מורדין בחילות גוג ומגוג המתינו מעט מזער עד שיכלו העמים שעלו לעשות מלחמה בירושלים ואחר כך יזכור לכם רבון העולם אהבת הצדיקים ויהיה רצון מלפניו לגאול אתכם. ואמר רבנו, עמי הארץ המוזכרים כאן הם כל אומות העולם והטענה על ישראל היא מדוע אתם מנסים לעלות בחומה ועל ידי כך רוצים אתם לדחוק את הקץ וכדברי הגמרא בכתובות קיא, א.

ושאל הרב הלל קופרמן שליט"א את רבנו שליט"א וכי מה רוצים מכלל ישראל שכאשר יגיעו חילות גוג ומגוג יישבו בשקט ויקבלו אותם בשלום עליכם ולא יעשו כלום להגנתם, האם אנו מצווים להניח להם להרוג אותנו כרצונם. וענה לו רבנו שליט"א וכי מה יעזור אם כן ינסו להתנגד, האם כשהיטלר ימ"ש עלה לשלטון ועשה מה שעשה האם עזר לכלל ישראל כשניסו להתמרד לא זו הדרך וגם כאן אומר התרגום שכשיגיע גוג ומגוג אל תתגרו בו, אלא מה כן לעשות תשובה תפילה וצדקה וה' הטוב יעשה הטוב בעיניו עד הגאולה השלימה עכ"ד. (הללי נפשי שיר השירים שם)

עליה רוחנית בזמן הגאולה

שח רבנו... אמרתי בימים האחרונים ואינני יודע אם זה נכון הנה במצרים כלל ישראל היו במצב מאד ירוד ובכל זאת בקריעת ים סוף הם הגיעו למדרגה של נבואה ואע"פ שזה הי' חד פעמי ואח"כ הם ירדו אבל בכל זאת הגיעו לנבואה, והאיך זה אפשרי, אלא כשהקב"ה רוצה הוא מרומם את האדם מאשפה עד לנבואה וגם אצלנו הקב"ה יעשה ככה אע"פ שעכשיו אנחנו מאד ירודים אבל כשיבוא המשיח כולנו נעלה, אמנם רק מי שראוי לראות את המשיח מי שראוי לזכות למשיח ואז נהי' גדולים מאד, וכעת אנחנו קטנים מאד מאד ירודים הלואי שהקב"ה יעזור, ואינני יודע אם נהי' נביאים אבל אם נהי' גוטע יידען, יהודים טובים, זה גם טוב וזה מה שצריך להתחזק לדעת שהכל מה'. (לקט דברי חיזוק ח"ב עמ' 65)

כבשים מאוסטרליה

אמר רבנו כשיבנה ביהמ"ק יצטרכו הרבה כבשים להקריב לכל חייבי חטאות והעולה, והרי בארץ ישראל אין הרבה כבשים ואח"כ מנין יהו כבשים לבית המקדש. ואמר שבאוסטרליה יש הרבה כבשים ויעשו רכבת אווירית ויטו את הכבשים לכאן. והעיר אחד השומעים, הרי לכבשים באוסטרליה יש בעיה היות ואין להם 'אליה' ואיך יהיו כשרות להקרבה. חידך רבנו ואמר, כשיבוא המשיח יבוא איתו אליהו הנביא, ואליהו כבר יגיד מה לעשות. (מזקנים אתבונן ח"ג)

פרה אדומה

אמרו לרבנו שבבלגיה יש אנשים שמומחים לעשות בגנטיקה פרה בכל הצבעים, וגם בצבע אדום, ויכולים לגרום שתולד פרה אדומה. ואמר רבנו שאין סיבה שהיא לא תהיה כשרה. אמנם הסברא הפשוטה שבעת הגאולה יזמן הקב"ה ותולד פרה אדומה בשעה הנצרכת לה, אבל כאן רואים שכבר עכשיו יש פרה מוכנה ומוזמנת לגאולה. (מזקנים אתבונן ח"ג)

הציפיה של מרן הגרי"ז

סיפר רבנו על מרן הגרי"ז שרוב התפילות מתפלל ביתו ולבית הכנסת היה מגיע רק פעמים אחדות בשנה, והיה מתפלל בקול ברור כל מילה ומילה, והיה מאריך בברכת אבות, ובמיוחד היה מאריך באמירת תיבות אלו של 'ומביא גואל לבני בניהם' וחזר על זה כמה פעמים, ואולי זה הי' לחזק את עצמו באמונה בבית המשיח. (ימלא פי תהלתך תפילה עמ' קפ"א)

הבכי מול ההרי האלפים

בעת ביקור רבנו בצרפת בשנת תשס"ב, כשהלך עם מקורביו ברחובות אקסעלבן, ולפתע ראו את הרי האלפים הצרפתיים, החל רבנו לבכות. כששאלו אותו לסיבת הבכי, השיב בהאי לי שנא: כתוב (ישעיה נב, ז) "מה נאוו על ההרים רגלי מבשר". ולכאורה יותר נכון היה לומר 'מה נאוו רגלי מבשר על ההרים', ולא לקפוץ מ'מה נאוו' ל'אל ההרים'. והשיב נמצאנו למדים שה'מה נאוו' מתייחס גם ל'ההרים', דהיינו שהקב"ה יבחר בהרים יפים – כמו האלפים – כדי לשלוח עליהם את המבשר בבוא היום גדול ההוא. ומתחילת יצירתם ניבראו הרים אלו ביופיים, כדי לשלוח עליהם את המבשר. או, הוסיף, שיופיים מתבטא בכך שעליהם יתגלה המבשר. לכן, כשהלכנו כאן וראיתי את האלפים, נזכרתי בביאת המשיח, ובכיתי, כי תארו לכם, שברגע זה יתגלה המבשר על ההרים הללו שממולנו, ויבשר לתושבי צרפת והסביבה על בואו של מלך המשיח, כמה נתבייש אז... [כך אמר רבנו ברוב ענוותו], שלא עשינו דיינו את רצון קוננו. (עלינו לשבח שמות עמ' קכ"ח)

לימוד סדר קדשים

אברך בן עליה נכנס לאחרונה בחול המועד עם בנו לרבנו, ורבנו שהכיר אותו אמר לו: אתה כהן עליך להתחיל ללמוד עם בנך קדשים שיהיה מוכן לעבודת המקדש!. וכמו כן לאברך שנכנס אליו בשאלה האם לפתוח כולל לכהנים ללמוד קדשים להלכה למעשה. עודד אותו רבנו מאוד לענין, והוסיף אבל למה רק כהנים, כולם צריכים לדעת קדשים. (המוסר שבארועי התקופה עמ' כ"ו)

ולירושלים עירך ברחמים תשוב

אמר רבנו: בסנהדרין צ"ח א' מבואר שהגאולה העתידה יכולה להיות בשני אופנים זכו אחישנה לא זכו בעתה ובשם הגרי"ז זצ"ל אומרים שכל הצרות וחבלי משיח שכתוב זה רק באופן של גאולה בעתה אבל באופן של אחישנה זה יכול להיות בלי שום צרות וכן אמר שאפי' אם תוקדם הגאולה בזמן מועט ע"י אחישנה זה יכול למנוע הרבה צרות והנה לפי"ז כשאומרים ולירושלים עירך ברחמים תשוב נמצא דמתפללים רק על גאולה של בעתה דבזה צריך רחמים אבל באופן שיהא אחישנה לא יהיו כל הצרות וחבלי משיח ואולי אפשר לומר דעצם זה שתבוא הגאולה באופן של אחישנה זה רחמים ועל זה מבקשים ברחמים תשוב שתבוא הגאולה באחישנה ואז לא יהי' צרות ומ"מ הלשון ברחמים תשוב משמע דהבקשה דעצם התשוב יהא ברחמים ולהנ"ל אם הבקשה שיהא באופן של אחישנה הי' צ"ל שע"י רחמים נזכה שתשוב באחישנה. (ימלא פי תהלתך תפילה שם)

הלכתא רבתא לשבתא

לסגור ברז בפלאייר

ברז שנשבר ידית ראשו וא"א לפותחו אלא ע"י פלאייר הנה לטלטלו בשביל לפותחו בשבת מותר דהו"ל כשמל"א לצורך גופו אבל לאחר שנשתמש במים וחפץ לסוגרו, הדין הוא כך, שאם לא הניח הפלייר מידו י"ל דשרי ע"י מ"ב ס"י תקפ"ו ס"ק פ"ח דהיתר בידו הוי אף להשתמש בו, אולם המנ"ש ס"י פ"ח ס"ק ל"ד הביא מתו"ש דאסר אבל אם הניחו וחפץ ליטלו כדי לסוגרו. ואם לא יסגרנו יצאו מים עד מוצ"ש ויפסיד ממון יל"ע אי שרי שהרי זהו לצורך הפסד ממון וכשמל"א לא הותר מחמה לצל. והגראי"ל שטיינמן שליט"א אמר דפשוט דשרי דכיון דהוה לצורך שימוש היתר דהיינו סגירת הברז חשיב שיש לו בו צורך ואף דשורש הענין הוא משום מניעת הפסד מ"מ לא דמי לטלטול מחמה לצל דאסיר דהתם אין לו צד שימוש בחפץ אלא כדי שלא יפסד אבל הכא בנידוננו יש לו בו שימוש ולכך לא איכפ"ל במה שתכלית הדבר הוא בשביל הצלת ממון. (עמ' ר"ס)

יומא דהילולא – רשכבה"ג המהרי"ל דיסקין זיע"א נלב"ע כ"ט טבת תרנ"ז

רבנו שליט"א קיבל בלחישא מדו"ז הגאון רבי שמחה זעליג ריגר זצ"ל כמה עובדות מופלאות על המהרי"ל דיסקין זיע"א, דברים חדשים שלא נודעו במקומות אחרים, וגם הבאנו עוד כמה דברים על המהרי"ל דהביא רבנו בספרינו

משועבד לקהילה

סיפר הגאון רבי שמחה זליג זצ"ל כי בהיותו כבן שתים עשרה היה מתפלל בבריסק "בבית הכנסת הרב" עם המהרי"ל דיסקין זצ"ל, והיה רש"י יושב בסמוך לפתח ביהכ"נ, וכשהיתה באה אשה לחצר ביהכ"נ לשאול על עוף, היה הולך למזרח להודיע לרבי יהושע לייב, וכל פעם כששמע רבי יהושע לייב שאשה מחכה לשאול שאלה, היה רץ מיד החוצה לענות לה, אף באמצע התפילה. והסביר היות שהוא שכיר של הקהל, עליו לקיים את משרתו בנאמנות, ולא לעכב את השואלים... [והסביר רבנו שהממשלה לא נתנה כסף לרב, אלא הקהילה היתה מפרשה כסף מהשחיטה וכדו' ומזה היה מתפרנס הרב] (מזקנים אתבונן ח"ג עמ' 130)

הגניבה הגדולה מבית המהרי"ל

בזמן שהיה המהרי"ל דיסקין רבה של העיר בריסק, בא לפניו דיון אודות עשיית גט לאשה אחת שהתחתנה עם בחור, ולאחר החתונה התברר כי הוא בחור מופקר וכו'. ורצו הורי הכלה שיתנו לה גט, אולם החתן דרש סכום כסף גדול בעבור הסכמתו לגרש את האשה... ודרש סך שלשת אלפים רובל... שהיה בימים ההם הון רב מאוד...

להורי האשה לא היתה שום ברירה ונאלצו לאסוף הכסף, והפקידו את הכסף בתורת השלשה אצל המהרי"ל זצ"ל שהוא יהיה שומר על הכסף, ליתן לאותו בעל. את הכסף שמו בתוך מזודה קטנה, והיה המהרי"ל שומרה מאוד.

והנה בדיוק באותו היום בא לבית המהרי"ל בחור צעיר כבן י"ח ורצה ללמוד אצל המהרי"ל, הבחור היה רבי יוסף רוזין זצ"ל שהתפרסם לאחר מכן כהגאון הרוגוצובי זצ"ל ונשאר ללון הרוגוצובי בבית המהרי"ל.

והנה דרכו של המהרי"ל היה ללמוד כל הלילה, והיה יושב על כסא עם משענת ליד השולחן, והפתילה היתה דולקת בחדר, וכך היה עמל ויגע בתורה כל הלילה מבלי לישון על מיטתו. בלילה כשהיה לומד, היה שם את המזודה עם הכסף שנתנו לו הורי האשה לידו כדי שיוכל להשגיח על הכסף...

תוך כדי לימודו לפתע חטפתו תנומה קלה... וכשהתעורר, ראה שהאור כבה... תיכף הבין מה קרה כאן... ואכן נתברר שבאו גנבים שהיו מעגלוני המקום, וניצלו את הכמה רגעים בהם התנמנם וגנבו את המזודה שבה היו שלשת אלפים רובל.

תיכף שראה כן המהרי"ל חשב לעצמו, הנה בי בתורת הרב של העיר לא יחשדו שמא אני הוא הגנב... אכן הרי היום הגיע לביתי הבחור רבי יוסף רוזין, ומי יודע אם לא יחשדו בו בדבר... [ופעם אחרת אמר רבנו טעם נוסף, שהמהרי"ל חשש שלרב יהיה מי שידאג ויתאמץ להצילו, אבל בחור צעיר מי יפדה אותו].

הלך המהרי"ל מיד, והעיר את הבחור, ואמר לו שהוא מוכרח לישון במקום אחר, ולקח אותו לביתו של הרב משה אהרן וייצבלום זצ"ל דוד רבנו שהוא היה הרב של העיירה קוטולנא שהיתה קרובה מאוד לעיר בריסק ורק נהר הפריד ביניהם... ושם נשאר הרוגצוב'ר.

והנה בשעה שסיפר רבי שמחה זעליג את המעשה לרבנו היה זה כבר שנים רבות לאחר שאירע המעשה. אבל אעפ"כ הזהיר בכל לשון שישמור הדבר בסוד, וזאת מכיון שתיק החקירה לא נסגר והגאון הרוגצוב' בחיים וא"כ יכולים לעשות עוד לו צרות על הגניבה. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב עמ' שטו. מדברים שנאמרו ביום ה' ר"ח כסלו תשנ"ט – והקדמה לס' השרף מבריסק).

פרטי הלשנה ובריחת המהרי"ל מבריסק

בפעול הבעל הפוקר התלונן, ותפסו את הרב והעבירו אותו למעצר בעיר קובנה, ובאמת לא היה צריך להיות חשד כזה על המהרי"ל שהוא ח"ו יגנוב. רק באותה התקופה קרה שאחד הכמרים גנב את הזהב מהכנסיה, שיש לגוים אמונה שטותית על איזה פסל שהוא האמא של האליל שלהם, ונותנים לה חשיבות, ומקשטים את אותה האמא בזהב ובתכשיטים רבים, הכומר גנב את הזהב של אותו האמא, וכשתפסו אותו היה בושה גדולה לכנסיה שכומר גנב, ולא ניתן לשער את גודל הבושה, שבאותם ימים כשגוי היה בא לבזות יהודי ואומר לו 'זיד', היה היהודי אומר לו 'מאציח' שזה שמו של אותו כומר, והגוי היה הולך בבושת פנים.

וכעת כשהיתה גניבה אצל המהרי"ל ששו הגוים על כך כמוצא שלל רב שהרי יש להם כעת פתחון פה, שלא רק הכומר גנב אלא גם רב ח"ו גנב, ולכן התובע השקיע את כל כחו להרשיע את המהרי"ל.
לקראת יום כיפור נתנו ערבון גדול מאוד, [שלוש אלפים רובל] ע"מ לשחרר את המהרי"ל לבוא ליוה"כ לבריסק, וסיפר הגרש"ז שהיה אז כבן י"ג שנים, שהרכבת בה נסע המהרי"ל הגיעה מאוד מאוחר, כשעתים לפני כל נדרי, ובכל זאת כל תושבי בריסק והוא ביניהם המתונו בתחנת רכבת.

מיד בצאת הצום הבריחו את המהרי"ל, היות והתובע ניסה בכל כחו להעניש אותו אם לא היה נמלט. למחרת יוה"כ הגיע לברלין ומשם נסע לארץ ישראל. כך סיבבה השגחה שיבוא לארץ ישראל ויחזק את הישוב בירושלים, שאחרת בלי כל הענין הזה, מה היה חסר לו בבריסק, ואיזו סיבה היתה גורמת לו לבוא לירושלים.

ואמר רבנו שםסיפור הזה ניתן ללמוד עוד דבר שכאשר יש בעיה, לא להיות שאננים ולתת לעניינים להתפתח, אלא לגמור את הבעיה כמה שיותר מהר, שהרבה פעמים אפשר להשתיק דבר בתחילתו ולסיים את הענין לפני שיתפתח, וגם כאן אם היו נותנים לבעל מיד את הכסף היו חוסכים את כל מה שהיה, וגם את הכספים הרבים שהשקיעו, שהרי סכום העירבון היה זהה לסכום שהיו צריכים לתת לבעל.

וסיפר רבנו, ששנים אח"כ כאשר נודע בבריסק שהמהרי"ל נפטר, עשו עליו הספד גדול מאוד בבריסק, אפילו שכבר עברו שנים רבות מאז שעזב את בריסק, וכל תושבי בריסק שהיו רובם שומרי תורה ומצוות באו להספד, ואמר הגרש"ז שכנראה הרגישו באיזה אופן אשמה שלא טיפלו בבעיה מיד, ובגלל זה קרה כל הנ"ל. [וראה בס' דבר אליהו כל פרטי ההספד] (מזקנים אתבונן ח"ג עמ' 41-43)

צדקה להתעלות

אמר רבנו, ידוע שהגר"ל דיסקין כשהי' מרגיש חולשה במדרגתו הי' משלשל פרוטות לצדקה ותיכף הי' מרגיש בחזרה מדרגותיו, וכן כל אחד יכול לראות השגחה בזה. (ימלא פי תהלתך ח"א עמ' פ"ג)

ברכה של הגר"א

שמעתי [מהגרש"ז] שהמהרי"ל דיסקין זצ"ל סיפר על האחים הגר"ש והגר"א קצננלבויען זצ"ל שאמם הביאה אותם להגר"א בטענה שאחד לא ישן מספיק ואחד לא אוכל מספיק ואמר להם שצריך לישון ולאכול כמו שצריך, וטענו שהרי הוא לא עושה כן ואמר שהוא בריא בטבעו, והניח ידו עליהם ובירכם שיהיו גדולים בתורה.

ואחד שאל למהרי"ל אם כשבירכם הניח עליהם את שני ידיו ורצה לפשוט מזה אם מותר לזר לברך עם הנחת ב' ידיים [ועי' ביאור הלכה סימן קכ"ח סעיף א'] וענה לו וכי אתה סבור שביד השני' הוא לקח כסף, והי' משמע שהגר"א בירך בשני ידיו אבל אין לפשוט לדינא ממה שמספרים. (אילת השחר בראשית עמ' שצ"ח)

שיעור במוצאי שבת

אמר רבנו, הנה בפרקי דר"א פרק מ"ו איתא ר' יהושע בן קרחה אומר ארבעים יום עשה משה בהר קורא במקרא ביום ושונה במשנה בלילה ומכאן סמך ללמוד תורה שבכתב רק ביום אבל איסור אין עי' שער הציון סימן רל"ח ס"ק א'. ומהר"ל זצ"ל הי' לומד שיעור בפרשת השבוע במוצ"ש, ויתכן דכשלושים בעיון להבין המקראות הרי זה כלימוד תורה שבע"פ. (אילת השחר שמות עמ' רי"ח)

חידוש במזיק

אומרים בשם מהרי"ל דיסקין שהשובר חלון בבית חבירו אינו חייב לשלם את דמי התיקון אלא כמו שבנזקי שן שמין את הערוגה אגב השדה כך שמין את החלון אגב הבית ושיווי החלון אגב הבית כלל לא כ"כ משמעותי. אמנם החזו"א ב"ק סימן ו' ס"ק ג' ס"ל שצריך לשלם מחיר מלא של חלון כי בית לא עומד למכירה אלא לתקן את הנזקים ומשו"ה צריך לשלם את הוצאות התיקון. (אילת השחר שמות עמ' ר"א)

עוצמת כשרונותיו של המהרי"ל

אמר רבנו בשיעור בפרשת וישלח. יתכן שיעקב לא ספר כמה אנשים באים אלא בפסוק כתוב שהיו עמו ד' מאות או י"ל דכיון שהמלאכים אמרו לו שמגיע עם ד' מאות אנשים הוא הבין שבאים ד' מאות, והמהר"ל ד' מפרש שאע"פ שהמלאכים א"ל הוא גם ראה בעצמו שיש ארבע מאות והנה מסופר על המהר"ל שבהסתכלות אחת על אילן עם עליו ידע לומר כמה עליו יש בזה וא"כ יעקב בודאי ידע בהסתכלות אחת את מספר האנשים שהגיעו. (אילת השחר בראשית עמ' רצ"ה)

והיה אברך מהשומעים את הנ"ל שמיאן בעובדה זו אודות המהרי"ל, ותמה באוזניו: הרי העלים או הגזע עצמו, מסתיר את העלים בצד השני של העץ, ואיך שייך כלל לראות את כל העלי העץ בראיה אחת, וסיכם את שאלתיו בביטוי, 'כנראה אלו סתם סיפורים'.

אמר לו רבנו ודאי שאין הכונה בסיפור על כל העץ גם במקום שלא שייך לראות אלא בחלק הנראה.

והוסיף לומר בנוסח דלהלן: העיד לי רבי שמחה זעליג הדיין דבריסק, כי היה נוכח כאשר הגר"ח מבריסק קרא מכתב בדף שלם, וכאשר סיים לקרוא אמר לו הגר"ח כך וכך מספר התיבות שבמכתב, הרי לך כישרונות מיוחדים הקיימים בעולמנו בסיעתא דשמיא.

(מאחורי הפרגוד עמ' 412)

©הדברים יוצאים ללא מטרת רווח, ואפשר לצלם לזיכוי הרבים בלבד, להערות הארות הוספות מנויים ורעיונות ניתן לפנות keailtarog@gmail.com

[לתרומות והפצה בבני ברק ניתן לפנות ל 0548467367 בשעות בין הסדרים](mailto:keailtarog@gmail.com)